

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2000-2001

20 november 2000

GEDACHTEWISSELING

**over het Actieplan Lezen
met de heer Bert Anciaux,
Vlaams minister van Cultuur, Jeugd, Brusselse Aangelegenheden
en Ontwikkelingssamenwerking**

VERSLAG

**namens de Commissie voor Cultuur, Media en Sport
uitgebracht door de heer Dany Vandenbossche**

Samenstelling van de commissie :

Voorzitter : de heer Jos Stassen.

Vaste leden :

de heren Carl Decaluwe, Eddy Schuermans, mevrouw Riet Van Cleuvenbergen, mevrouw Mieke Van Hecke ;

de heren Frans De Cock, Peter Gysbrechts, Marino Keulen, Cis Schepens ;

mevrouw Marijke Dillen, de heren Julien Librecht, Miel Verrijken ;

de heren Chokri Mahassine, Dany Vandenbossche ;

de heer Jos Stassen ;

mevrouw Margriet Hermans.

Plaatsvervangers :

de heer Freddy Sarens, mevrouw Gisèle Gardeyn-Debever, de heren Luc Martens, Joachim Coens ;

de heren André Denys, Jacques Devolder, Jacques Laverge, Paul Wille ;

mevrouw Niki De Gryze, de heren Pieter Huybrechts, Felix Strackx ;

de heren André Van Nieuwkerke, Tuur Van Wallendael ;

de heer Jo Vermeulen ;

de heer Herman Lauwers.

INHOUD

	Blz.
1. Toelichting door de heer Bert Anciaux, Vlaams minister van Cultuur, Jeugd, Brusselse Aangelegenheden en Ontwikkelingssamenwerking	4
2. Vragen van de commissieleden en antwoorden van de heer minister	5
Bijlage : Middelen voor de leescultuur en de letteren (overzicht)	11

DAMES EN HEREN,

De Commissie voor Cultuur, Media en Sport organiseerde op donderdag 9 november 2000 een gedachtewisseling met de heer Bert Anciaux, Vlaams minister van Cultuur, Jeugd, Brusselse Aangelegenheden en Ontwikkelingssamenwerking, over het “Actieplan Lezen”.

1. Toelichting door de heer Bert Anciaux, Vlaams minister van Cultuur, Jeugd, Brusselse Aangelegenheden en Ontwikkelingssamenwerking

Minister Bert Anciaux, Vlaams minister van Cultuur, Jeugd, Brusselse Aangelegenheden en Ontwikkelingssamenwerking : Op vraag van een commissielid werd enkele maanden geleden de afspraak gemaakt dat ik eind oktober of begin november naar de commissie zou komen met een ontwerp van beleidsplan over leesbevordering in Vlaanderen. Ik ga ervan uit dat iedereen de tekst van dit ontwerp heeft gelezen.

Er is nood aan de creatie van een goede organisatiestructuur ter bevordering van de leescultuur in Vlaanderen. Hierin kunnen dan alle bestaande initiatieven worden geïntegreerd die nu worden genomen door de bibliotheken, centra voor lectuurbevordering, literaire verenigingen, het Nationaal Centrum voor Jeugdliteratuur, het Centrum voor Lezen en Informatie, de leeskringen, de beroepsvereniging van het boekwezen, de Canon Cultuurcel van het ministerie van Onderwijs en het Vlaams Fonds voor de Letteren.

Ten eerste richten wij daarom in 2000 de ‘*Stichting Lezen*’ op. In een eerste fase zal zij een coördinerende taak uitoefenen en werken aan een geïntegreerde aanpak van de bevordering van de leescultuur in Vlaanderen. Zij zal in 2001 zoeken naar de beste formule om de kennis en slagkracht van de leesbevorderingsinitiatieven te integreren in de Stichting Lezen. Het betreft meer bepaald de integratie van de activiteiten van de Canon Cultuurcel, van het Centrum voor Lezen en Informatie en van het Nationaal Centrum voor Jeugdliteratuur, en de centra voor lectuurbevordering. De toon van de tekst van dit ontwerp is harder dan wat we hierover op de boekenbeurs hebben gezegd. Hier moet natuurlijk over overlegd worden met de betrokkenen. Dat is diplomatisch beter en hoffelijker. Een harde tekst heeft echter als voordeel dat hij duidelijk is.

We zullen een beleidsovereenkomst afsluiten met de Stichting Lezen. Hierin zullen alle initiatieven en activiteiten worden opgenomen, zodat er een goede planning kan worden gemaakt die een geïntegreerde werking en ondersteuning mogelijk maakt. Door een duidelijk overzicht kan een al te occasionele werking worden vermeden. De stichting zal ook overeenkomsten afsluiten met derden om op basis van samenwerking initiatieven te realiseren met onder meer erkende en gesubsidieerde literaire organisaties, bibliotheken, sociaal-culturele verenigingen, scholen, jeugdverenigingen, migrantenorganisaties, uitgevers en boekhandels.

Ten tweede willen we overgaan tot de oprichting van *lokale leesplatformen*. Deze moeten een goede synergie tussen alle lokale initiatieven op het vlak van de leescultuur in de hand werken. Dit hangt natuurlijk samen met de neer te leggen ontwerpen van decreten op het gemeentelijk cultuurbeleid en het bibliotheekwerk.

In afwachting van een geïntegreerde werking in het kader van de Stichting Lezen blijven we vanzelfsprekend verschillende acties ondersteunen. Deze vallen uiteen in twee groepen : acties gericht op kinderen en jongeren, en acties gericht op volwassenen. We hebben in 2000 belangrijke projecten voor jongeren en kinderen gesteund. Vanaf 2001 zal er nauw worden samengewerkt met de Canon Cultuurcel met het oog op een goede integratie van cultuur in het onderwijs.

Zo zullen we de *Kinder- en Jeugdjury* in 2001 blijven organiseren. Het is nuttig dat kinderen en jongeren worden gestimuleerd om te lezen en dat ze daar een duidelijke mening over kunnen vormen. Dit project wordt thans gerealiseerd door het Nationaal Centrum voor Jeugdliteratuur.

Na de problemen met de *Jonge Gouden Uil* zal eerstdaags een nieuwe wedstrijd worden gelanceerd. De samenwerking met Nederland in 1999 is zeer goed verlopen, doch de formule kon de Nederlandse partner niet helemaal overtuigen. Bij deze prijs zal er opnieuw sprake zijn van een samenwerking met Nederland.

De *Voorleesactie* werd voor het eerst met succes georganiseerd in 1999. In 2000 zal een nieuwe campagne worden voorgesteld, met een voorleesdag in november en een mediacampagne via televisie. In 2001 wordt deze actie nog uitgebreid door de organisatie van initiatieven in scholen en bibliotheken en een studiedag voor leerkrachten. De samenwerking met Nederland willen we hier ook bevorderen.

Er zijn ook de projecten in het kader van de *boekenbeurs*. Er is het gekende scholenproject. Het project voor jeugdliteratuur biedt nieuwe mogelijkheden voor individuele actieve deelname van kinderen en jongeren aan het boekenbeursgebeuren. Deze projecten worden gerealiseerd door het Nationaal Centrum voor Jeugdliteratuur, en richten zich tot jongeren ouder dan twaalf jaar en jongeren jonger dan twaalf jaar. Deze projecten worden mee ondersteund door de Vlaamse Gemeenschap, en zullen vanaf 2001 worden geïntegreerd in de Stichting Lezen.

De *Boekenhoeve* is een nieuwe interactieve tentoonstelling voor peuters en kleuters om de mondelinge taalvaardigheid te ontwikkelen. Dit project wordt gerealiseerd door het Centrum voor Lezen en Informatie. In 2001 zullen we de verspreiding van dit project mee ondersteunen.

Voor de moeilijke *leeftijdscategorie van veertienplussers* wordt gemikt op de synergie tussen school, boekhandel, uitgever, lezer en auteur. Een concreet project met boekhandelsketen Co-Libro en uitgeverij Querido wordt thans volop voorbereid. Dat blijkt zeer vlot te gaan. Het is de eerste aanzet tot een actief optreden van de boekhandels in de bevordering van de leescultuur. Voorts plannen wij ook nieuwe en specifieke projecten voor het kleuter- en basisonderwijs. Ook de bevordering van het volwassen leesplezier wordt niet vergeten.

De voorbereiding van de introductie van de *Vlaamse boekenbon* is volop aan de gang. Tegen april 2001 moet de bon er zijn. Het concept zelf is aan de commissieleden voldoende bekend. De praktische uitwerking gebeurt door de VBVB. De boekenbon zal niet alleen een instrument zijn voor de uitgevers maar ook voor de overheid zelf. Die kan daarmee namelijk de cultuurparticipatie van kansarme groepen stimuleren, in samenwerking met welzijns- en migrantenorganisaties. Tegelijk betekent het initiatief een stevige ondersteuning van de Vlaamse kwaliteitsboekhandel.

Wat in Frankrijk, Nederland en Duitsland kan op het vlak van *media-aandacht voor leescultuur*, moet ook hier kunnen. De VRT moet ook een goed boekenprogramma kunnen maken. Wij plannen ook enkele projecten om goede informatie over de beschikbaarheid van boeken in de biblithotheek en in de boekhandel te bevorderen.

Als bijlage voor het verslag bied ik u ook een overzicht aan van de *middelen* die thans in de begroting 2001 zijn opgenomen, ter bevordering van de letteren en leescultuur. Een deel daarvan gaat naar

leesbevordering en bevordering van de leescultuur : ongeveer 15,7 miljoen frank. Ruim twee miljoen frank daarvan is nog niet besteed. Ik opteer ervoor om het toe te kennen aan het opstartbeleid rond het stripverhaal en aan de voorbereiding van de Stichting Lezen. (zie bijlage)

Tot slot van mijn inleiding wil ik nog even de aandacht vestigen op de hoopgevende cijfers die in enkele Vlaamse kranten verschenen over de leesenquête bij Vlaamse en Nederlandse jongeren.

2. Vragen van de commissieleden en antwoorden van de heer minister

De heer Marino Keulen : Ik vind het initiatief schitterend. De betrokkenheid van de verschillende actoren alleen al is een goede zaak. Dat zijn er immers nogal wat, zowel private – het Leuvense Linc bijvoorbeeld – als publieke. Vaak vergeten wij er nog, omdat sommige toevallig buiten onze werkring vallen.

Minister Bert Anciaux : Linc valt uiteraard buiten het financiële kostenplaatje dat ik u aanbod.

De heer Marino Keulen : Dat begrijp ik. Ik waardeer ook het verhaal waarin de minister gezonde ontspanning wil gaan stimuleren. Ook goed is de wens om over de grenzen te kijken : Nederland heeft al heel wat ervaring met leesbevordering. Het doorbreken van de tegenstelling literatuur-media is evenzeer wenselijk. Men geeft de – nieuwe – audiovisuele media al te makkelijk de schuld voor de ontlezing, terwijl zij juist het lezen zouden kunnen bevorderen. Zo geven bijvoorbeeld de regionale NOS-zenders kansen aan jongeren om aan leesbevordering te doen. Ze wekken zelfs bij volwassenen belangstelling, wat niet zo vreemd is als men bedenkt hoe geleerd en belerend de volwassen literatuurprogramma's vaak zijn. De ontlezing zelf moet trouwens gerelativeerd worden : op de Boekenbeurs daagden nu al meer dan honderdduizend bezoekers op. De uitdijende boekenbijlagen laten zien dat er steeds meer wordt gepubliceerd, meer dan men gelezen kan krijgen.

Wordt de Stichting Lezen de motor van alle nieuwe initiatieven ? Welke taken krijgt de stichting precies ? Wordt het in de eerste plaats een aanspreekpunt voor de boekensector of veeleer voor iedere burger ? Hoe zal de stichting de bevordering van de leescultuur concreet aanpakken ?

Mevrouw Marijke Dillen : Na de negatieve resultaten uit het OESO-verslag zijn de positieve intenties van het plan welkom. Er moet inderdaad iets gebeuren om de Vlaming meer te doen lezen. De oprichting van de Stichting Lezen draagt daarom onze goedkeuring weg, maar ik heb wel vragen bij het tijdschema. Is dat niet al te optimistisch ? Bovendien moet ook duidelijk gemaakt worden dat de beheersovereenkomst met de stichting een resultaatsverbintenis moet zijn. Anders is het niet verantwoord de instelling zoveel financiële middelen toe te stoppen.

Ook de bereidheid van het departement Onderwijs om mee te werken en zelfs mee te betalen roept enig scepticisme bij mij op. Kan de minister die betrokkenheid verduidelijken ?

Enige tijd geleden is minister Anciaux geïnterpeleerd naar aanleiding van het OESO-verslag. Aan het ontwerp van beleidsbrief is te merken dat hij rekening houdt met de conclusies van dit rapport. Dit kan niet gezegd worden over de minister van onderwijs die de cijfers van het OESO-rapport relativeerde en bijna ontkende met als argument dat de Vlamingen voldoende aandacht hebben voor kranten, tijdschriften en nieuwe media. Vlamingen lezen inderdaad veel tijdschriften maar dit wijst niet noodzakelijk op een goede leescultuur. Kan de minister de houding van de minister van onderwijs verduidelijken ?

Er worden een aantal concrete acties aangekondigd. Het doet me plezier dat er veel aandacht geschonken wordt aan de kinderen. Een goed voorbeeld hiervan is de voorleesactie. In november zou er een nieuwe voorleesdag zijn. Ik heb hierover nog niets vernomen via de media, ondanks de mediacampagne op televisie die de minister aankondigde. Hoe worden de voorlichtingsinitiatieven verder uitgewerkt en hoe zal worden samengewerkt met Nederland ?

Er werden studiedagen georganiseerd door het departement van minister Vogels in de UFSIA. Hier werd de derde week van oktober uitgeroepen tot de voorleesweek en er zouden initiatieven worden genomen voor speciale doelgroepen zoals crèches en onthaalgezinnen. Kent de minister dit initiatief en wordt er mee samengewerkt ? Hoe vroeger het lezen gestimuleerd wordt, hoe beter de resultaten.

De boekenbeurs is inderdaad belangrijk. Wat betreft de projecten in scholen, is ook samenwerking met het departement onderwijs belangrijk. Ook hier valt de sceptische houding van minister Vanderpoorten op. Zij zegt dat de scholen dit op vrij-

willige basis kunnen invoeren. Ik denk echter dat het nuttig is scholen meer te stimuleren. Scholen kunnen bijvoorbeeld zelf een boekenbeurs organiseren en kinderen zo in contact brengen met boeken. Zij kunnen auteurs uitnodigen in de klassen en voordrachten laten geven.

Het verheugt mij dat de Vlaamse boekenbon in aantocht is. De minister heeft dit juist aangekondigd voor april 2001. Ik hoop dat er voldoende publiciteit gemaakt zal worden bij de bedrijfswereld. Dit is een hulpmiddel niet enkel om het leesgedrag te bevorderen maar ook om de binnenlandse verkoop van boeken te stimuleren, die volgens de FET sterk teruggelopen is. Op een actuele vraag heeft de minister geantwoord dat er overleg noodzakelijk is met minister Reynders. Is dit al gebeurd ? Heeft de minister, zoals de Franstaligen, een gunstig fiscaal regime kunnen bedingen ?

Het is positief dat er voldoende aandacht is voor de jongeren maar er zijn te weinig initiatieven om het leesplezier van volwassenen te verhogen. De initiatieven die aangekondigd zijn, zijn vooral gericht op volwassenen die nu al graag en veel lezen. Er is te weinig aandacht voor andere doelgroepen. Uit recente cijfers blijkt dat het aantal nieuwe cursisten voor lees- en rekenvaardigheidslessen verdubbeld is. Helaas is een groot deel van hen jonger dan 35 jaar. Er zijn dus ernstige problemen met de taalvaardigheid die meer aandacht verdienen in de ontwerpnota.

Het is juist dat geen te groot doembeeld moet opgehangen worden in verband met de nieuwe media en de televisie. Het is toch niet onbelangrijk om samen te werken met de verschillende omroepen, in de eerste plaats de openbare. Op de openbare televisie zijn, in tegenstelling tot op de radio, bijna nooit programma's over literatuur en lezen. De VRT schiet dus schromelijk te kort.

De heer Jo Vermeulen : Ik onthaal de nota positief. De stichting zelf zal de samenwerking tussen de leesbevorderende initiatieven stimuleren. Is er al overleg geweest met de verschillende organisaties ?

Men moet zorgvuldig met de term resultaatsverbintenis omgaan. Dergelijke organisatie kan een aantal projecten lanceren maar er zijn veel andere parameters die het leesgedrag bepalen. Men moet de term nauwkeurig omschrijven om geen onmogelijke verwachtingen te creëren.

De Vlaamse boekenbon is een zeer goed initiatief, maar men moet ervoor oppassen dit niet te pas en

te onpas te gebruiken. Op die manier geraakt de boekenbon misschien in het zelfde hoekje als de verplichte lectuurlijst op school. Dit zou dus contraproductief kunnen werken.

De minister ziet gemakkelijk een verband met de ondersteuning van de kwaliteitsboekhandel. Dit verband is niet zo duidelijk.

Mevrouw Mieke Van Hecke : Het gaat om een boeiend document, dat evenwel de enthousiaste aankondiging van een zwangerschap is, zonder te weten hoe het kind er zal uitzien. Deze nota is ingediend onder meer naar aanleiding van mijn interpellatie over het Fonds voor de Letteren. Dit fonds is de vorige legislatuur opgericht, maar de leesbevordering is geen bevoegdheid van dit fonds, dit is immers voornamelijk een instrument om de subsidies te verdelen. Er is echter een schemerzone tussen beide. Deze nota heeft dus als bedoeling om de leesbevordering door de overheid verder in te vullen.

Ik stel vast dat het beleid de leesbevordering wil invullen door de oprichting van een stichting. Het ene beleidsdomein wordt dus toebedeeld aan het Fonds der Letteren en het andere aan een stichting. Daarbij is het wellicht de bedoeling een beheersovereenkomst op te maken om te bepalen wat die stichting moet doen. Anders zie ik niet in wat er nog bij het beleid *stricto sensu* zou behoren. Dat is dus ook een vraag.

Ik blijf wel op mijn honger zitten voor wat het opzet van deze stichting betreft. Dat is hier namelijk slechts embryonaal ontwikkeld. Wat zal het domein van de stichting zijn ? De mensen van het Fonds zitten blijkbaar ook in de stichting. Dat maakt het wel makkelijk om wederzijds het terrein te bewaken.

Er wordt zeer nadrukkelijk een link gelegd naar onderwijs. Ik denk dat er nu al heel wat leesbevordering gebeurt op school. Er worden auteurs uitgenodigd op de lagere scholen. Bart Moeyaert gaat bijvoorbeeld naar heel wat basisscholen. In landelijke gemeenten worden er ook klasbezoeken aan bibliotheken georganiseerd. Het gaat hier dus om een groep die door de verschillende actoren al goed gedynamiseerd wordt tot leesbevordering. Kinderen lezen vrij veel, wat men ook moge zeggen. Ik wil niet zeggen dat die inspanningen moeten verminderen, maar het is vanaf de leeftijd van veertien jaar dat jongeren minder lezen. In de bibliotheken ziet men vooral kinderen en ouderen. Het is de tussengroep die men opnieuw tot lezen moet aanzetten. Mensen met weinig tijd stellen

zich vaak tevreden met besprekingen in boekenkaterns. Zo kan men toch de indruk geven dat men het boek gelezen heeft, zonder dat men dat kan controleren. De link naar onderwijs is dus beperkend.

Men zal met de Stichting Lezen een beheersovereenkomst afsluiten. Strikt juridisch kan er na het afsluiten van de beheersovereenkomst niets meer gewijzigd worden. Daarom vraag ik uitdrukkelijk dat het ontwerp van beheersovereenkomst ter bespreking zou voorgelegd worden in de commissie voor Cultuur, Media en Sport zodat we eventueel een aantal aandachtspunten kunnen inbrengen. De oprichting van een Stichting Lezen is voor mij geen probleem, wel wat ermee gebeurt.

Inzake de consolidatie en de coördinatie van de bestaande initiatieven, wil ik herinneren aan een initiatief dat de vorige minister van Cultuur, binnen de marges van zijn kredieten, genomen heeft. In samenwerking met Kind en Gezin wilde men een boekenbox ter beschikking stellen van kinderkribbes. In ruil daarvoor zorgde Kind en Gezin voor de accommodatie, namelijk een rust- en leeshoek en een vormingspakket voor de begeleiders. Ik geloof dat dat twee keer gebeurd is. Ik weet dat dat niet veel is, maar ik vermeld dat om de opsomming van de bestaande initiatieven aan te vullen.

Het zou goed zijn de initiatieven te coördineren. Welke doelgroepen bereiken we niet en welke doelgroepen bereiken we te veel ? Soms zijn er te veel activiteiten voor een bepaalde doelgroep.

Ik vraag me ook af of de sector de gelegenheid gehad heeft om zich uit te spreken over de vraag of de Stichting Lezen een antwoord is op de problematiek van de leesbevordering. Het antwoord is wellicht dat ze betrokken worden bij de samenstelling van de Stichting Lezen.

Dat legt voor mij de link naar de boekenbon. Mensen die de voordracht van minister Anciaux op de boekenbeurs hoorden, zegden me dat ze niet goed begrepen hadden waarover het ging. Ook ik heb het niet begrepen. Als het de bedoeling is de leefbaarheid van de kwalitatieve boekenwinkel te bevorderen, dan is het de vraag of dit het instrument is. Wil men het lezen bevorderen of ook het aanschaffen van boeken ? Boeken kopen en lezen zijn soms twee verschillende dingen. De relatiegeschenken die ik krijg, zijn geen romans. Het zijn vaak kunstboeken met een mooie rug. Men kan erin bladeren of men kan ze op de salontafel leggen, maar het is de vraag of men daarmee het lezen bevordert. Het is de vraag of men het lezen bij de ver-

schillende doelgroepen bevordert door sporadisch een boek cadeau te doen. Het kan de moeite waard zijn de repercussie van de boekenbon in het buitenland na te gaan. Of de boekenbon een instrument is om de finaliteit te realiseren, hangt dus af van de gekozen finaliteit.

De boekenbon bestaat nu al als cadeau. In de grote ketens heeft men daarbij de keuze tussen een CD en een boek, maar het zal er toch zeker toe leiden dat men af en toe een boek koopt.

Ik kan me ten slotte ook niets voorstellen bij een boekenbank. Is het de bedoeling een bestand te maken waarin de beschikbare boeken in de handel en in de bibliotheken worden samengevoegd? Wil men een eenvormige databank of catalogus realiseren, zodat wie zijn weg vindt naar de bibliotheek, ook zijn weg vindt naar de boekhandel en vice versa? Ik heb dat een paar keer gelezen, maar ik ben er niet uitgeraakt.

Ik blijf de minister dus gelukwensen met de aangekondigde zwangerschap, en ik wacht met spanning op de geboorte. Ik geloof echter niet in reacties via het internet. Ik vraag me immers af of de mensen die met internet bezig zijn, zich over leesbevordering deskundig kunnen uitspreken.

De heer Dany Vandenbossche : Gezien het late uur probeer ik mijn tussenkomst kort te houden. Heel wat zaken zijn trouwens al gezegd.

Deze beleidsnota is een goede aanzet tot leesbevordering. Als bijlage kregen we een overzicht van de middelen voor de leescultuur en de letteren. Bij de begrotingsbespreking komen we daarop nog terug. De minister deed een grote inspanning op het vlak van de middelen. De drie grootste op het vlak van financiering vormen een merkwaardig trio. Eerst komen het Vlaams Fonds voor de Letteren en de leesbevordering en op de derde plaats komt plots de Stichting Ons Erfdeel, die 24 miljoen frank ontvangt. Ik heb daar geen bezwaar tegen, maar ik stel me de vraag waarom het Nieuw Wereldtijdschrift, dat toch ook belangrijk is, niet voor een dergelijke subsidiëring in aanmerking komt. Deze toestand is historisch gegroeid en dat bedrag wordt blijkbaar steeds opnieuw ingeschreven. Dat moet aan bod komen bij de begrotingsbespreking.

Inzake de organisatiestructuur is de oprichting van een Stichting Lezen een goed initiatief, als men bedenkt hoe versnipperd de huidige initiatieven zijn. Ik heb ook een vraag bij de timing. Deze stichting zou in 2000 opgericht worden, maar we zijn nu al

op het einde van het jaar. In de beleidsbrief is trouwens ook sprake van 2001.

Op het vlak van de synergie mis ik twee dingen. Welke rol moeten de openbare bibliotheken spelen? Dat is dan toch een van de lokale mogelijkheden om aan leesbevordering te doen. Ziet men ook een rol voor het volksontwikkelingswerk? We gaan dat hertekenen, maar ook daar bestaan er een aantal initiatieven.

Voor de Vlaamse boekenbon is er in de begroting 2.200.000 frank ingeschreven. De vraag rijst hoe die gefinancierd wordt. Heeft ook de privé-sector een inbreng? Hoe zal de boekenbon verspreid worden en wat is de verhouding ten opzichte van de cultuurchques?

Ik ondersteun de zogenaamde kwaliteitsboekhandel. Men dient echter eerst te definiëren wat daaronder verstaan wordt. Dat is een moeilijke vraag om te beantwoorden. De vraag rijst ook wat de rol is van de Nederlandse Taalunie. Men heeft de Stichting Lezen België en de Stichting Lezen Nederland. Is er geen andere mogelijkheid? Waar moet men met de Nederlandse Taalunie naartoe op dat vlak?

De heer Julien Librecht : Een jaar geleden heb ik een interpellatie gehouden over de leesbevordering in deze commissie. De minister heeft toen een zeer bemoedigend antwoord gegeven en het voorliggende voorstel is daarvan een uitvloeisel. Het is een zeer goede en uitgebreide nota waarin de plannen zijn uitgewerkt, onder meer de organisatiecultuur van de Stichting Lezen en de lokale leesplatforms. Toch heb ik een aantal opmerkingen. Ik noteer de zeer grote maatschappelijke drijfveer van de minister maar het is belangrijk om een breder debat te houden. Ik ben van mening dat de beleidsacties zich op een groter maatschappelijk geheel moeten richten en niet op specifieke doelgroepen. Zo mis ik bijvoorbeeld chronisch zieken, langdurig gehospitaliseerden, zwakbegaafden en de senioren. Die laatste vormen nochtans een zeer breed en snel groeiend leespubliek.

Voorts heb ik een aantal vragen. Kan de boekenbon niet opengetrokken worden tot een breder Vlaams maatschappelijk geheel? Kan hij niet gebruikt worden om zoveel mogelijk Nederlandse auteurs aan te moedigen? Bij het nastreven van een bepaald doel gaat men uit van drie componenten: planning, begeleiding en evaluatie. Anders kan men niet tot bevredigende beleidsresultaten komen. Ik stel vast dat de planning en de gedeeltelijke begeleiding aanwezig zijn in de nota; maar ik

mis een visie over de evaluatie. Hoe en wanneer plant de minister een uitvoerige evaluatie ?

De heer Jos Stassen, voorzitter : We hebben vaak de neiging om de maatschappelijke problemen naar het onderwijs te verwijzen, zoals pesten, drugs, sport en lezen. Het onderwijs heeft een maatschappelijke opdracht, maar kan niet alle taken op zich nemen. Voorts moeten we ervoor opstellen dat de oprichting van vele waardevolle initiatieven geen Mexicaans leger dreigt te worden, met andere woorden dat er geen uitvoerders zijn. Het is dan ook belangrijk om een goed overzicht te maken en een netwerk te vormen. Ten slotte dreigt de boekenbon dezelfde weg op te gaan als het kijken luistergeld : het is een schitterend idee, maar hoe organiseert men het ? Eerst en vooral moet een antwoord gevonden worden op de vraag of de boekenbon een sociaal-cultureel dan wel een sociaal-economisch initiatief is. Als de boekenbon een sociaal-economisch initiatief is, dan volstaat het bijvoorbeeld niet om alleen de kwaliteitsboekhandels te ondersteunen.

Minister Bert Anciaux : Het was de bedoeling dat er veel vragen gesteld werden. De nota is immers geen afgewerkt geheel. We hebben een keuze gemaakt : we willen een leesbevorderingsbeleid voeren en niet alleen de bestaande initiatieven ondersteunen. Ik heb ook een aantal bedenkingen over de Stichting Lezen. Men wou de leesbevordering niet aan het Fonds voor de Letteren geven. Gaat men dat fonds nu geven aan de Stichting Lezen ? Het is de bedoeling om de bestaande initiatieven te coördineren, de prioriteiten te bepalen en de verschillende partners samen te brengen. Alle partners hebben principieel een positieve houding ten opzichte van de Stichting, maar men is nog bezig met het zoeken naar de juiste formule.

We zullen met een beheersovereenkomst werken. De Stichting Lezen wordt evenwel geen fonds dat subsidies verdeelt. De Stichting Lezen moet een actieplan voorleggen aan en bespreken met het beleid. Er is dus geen sprake van een resultaatsverbintenis, wel van een plan dat de Stichting Lezen en de overheid samen voorbereiden. De Stichting Lezen voert het gecoördineerde plan zelf uit. De Stichting wordt een aanspreekpunt voor iedereen en richt zich dus niet op enkele welbepaalde doelgroepen. De Stichting moet met iedereen nieuwe initiatieven opstarten.

Tijdens de zwangerschap hoeven we de toekomst van het kind nog niet uit te stippelen. We hebben de eerste stappen gezet en moeten de Stichting

Lezen – die we regelmatig zullen evalueren – nu een kans geven.

Ik denk dat we de Stichting Lezen nog dit jaar kunnen oprichten. Er is al overleg geweest en in het ontwerp van decreet geven we aan hoe de Stichting en haar raad van bestuur zullen worden samengesteld. We verwachten uiteraard niet dat de Stichting al volgend jaar een plan opstelt. Ze krijgt heel het jaar 2001 om een plan voor 2002 voor te bereiden.

Het Nederlandse voorbeeld leert dat we het departement Onderwijs bij dit project moeten betrekken. Het departement is daar overigens wel voor te vinden. Het spreekt voor zich dat het niet mijn bedoeling is verantwoordelijkheden af te schuiven op het departement Onderwijs. We onderhandelen weliswaar nog over de financiële gevolgen, maar het staat nu al vast dat dit project niet afhankelijk zal zijn van de financiële inbreng van het departement Onderwijs. De inbreng van het departement Cultuur moet volstaan om het project levensvatbaar te maken.

Richten we ons eigenlijk op de goede categorieën ? Volgens mevrouw Van Hecke beslaat die moeilijke categorie de +14-jarigen tot de -57-jarigen. Omdat we alle partners die zich met leesbevordering bezighouden bij deze Stichting betrekken, kunnen we ook van hun ervaring gebruik maken om de prioritaire groepen af te bakenen. Omdat we ons niet op alle groepen tegelijk kunnen concentreren, is het belangrijk dat we ons vooral op de jongeren richten. Zo moeten we hen het leesplezier bijbrengen, zodat ze lezen na hun veertiende nog als vanzelfsprekend beschouwen. Dat zal ons evenwel niet beletten ook aandacht te schenken aan moeilijker doelgroepen.

De mediacampagne ter promotie van de Voorleesacties wordt nog dit jaar opgestart. De middelen daartoe zijn al vrijgemaakt. Omdat de aandacht voor het boek niet mag verslappen eenmaal de Boekenbeurs wordt gesloten, hebben we ervoor gekozen de mediacampagne pas na de Boekenbeurs te lanceren.

Zowel de bibliotheken als het volksontwikkelingswerk staan meermaals uitdrukkelijk vermeld in het ontwerp van decreet. Beide instellingen worden nauw betrokken bij de Stichting Lezen. Zo worden de bibliotheken essentiële partners voor de lokale leesplatformen. We zijn er nog niet uit of ook Linc bij de Stichting Lezen geïntegreerd moet worden. De discussie over dit dossier is nog gaande.

Ik kan inderdaad ook alleen maar vaststellen dat scholen nu eenmaal niet verplicht zijn naar de Boekenbeurs te gaan. Alles berust op een weloverwogen, doch vrijwillige beslissing.

We zullen de volwassenen – en ik bedoel niet alleen maar de moeilijke doelgroepen – bereiken door de bestaande leeskringen te steunen. Een goed kanaal vinden valt niet echt mee, omdat al gauw de indruk ontstaat dat we willen betuttelen. Bovendien richten we ons op dit moment al te veel op die volwassenen die al lezen. Volgend jaar moeten we dus dringend op zoek naar een ander kanaal. Alfabetisering is een ander primordiaal punt.

De boekenbon zal – toepasselijker kan haast niet – volgend jaar op de Dag van het Boek, namelijk 23 april gelanceerd worden. We bespelen het bedrijfsleven nu al met een gerichte promotiecampagne en ook na de lancering geven we niet af : de campagne wordt gewoon voortgezet. Ik kan u bovendien melden dat er al een aantal kandidaat-sponsors zijn. Het VBVB zal de boekenbons verspreiden die inruilbaar zijn in een erkende boekhandel. Met dat laatste bedoel ik alle boekhandels behalve de warenhuizen en de krantenwinkels. Ik vind overigens niet dat we de doelstelling nauwkeuriger moeten omschrijven.

Vanzelfsprekend staan de boekhandels positief tegenover de boekenbon. Het is een instrument van participatie, maar geen voldoende instrument. Er is immers ook nood aan begeleiding en omkadering.

De boekenbox is niet vergeten : doelstelling en doelgroep zijn dezelfde als die van de boekenhoeve.

Voor wat betreft de vraag in verband met de Stichting Ons Erfdeel : het gaat om een samenvoeging van de al bestaande middelen. Het komt de transparantie ten goede. Het NWT is een bevoegdheid van het fonds ; ik kan er zelf niets aan doen, behalve het fonds steunen. De Boekenbank moet zorgen voor uniformisering. Het doel is parallellisme te vermijden. VBVB en VVOB moeten de verschillende systemen op elkaar afstemmen, zodat de knowhow op uniforme wijze ter beschikking kan worden gesteld van een ruimer publiek.

De opmerking in verband met inspraak was heel terecht. Het parlement moet uiteraard als eerste inspraak krijgen. Ook de partners in het veld zullen echter betrokken worden bij de ontwikkeling. Het proces wordt niet van bovenaf opgelegd. Internet kan wel degelijk een belangrijk instrument van in-

spraak zijn : de massale reacties op de beleidsnota's vorig jaar tonen dat aan.

Mevrouw Mieke Van Hecke : Internet mag niet de enige vorm van inspraak zijn.

Minister Bert Anciaux : Ik ben de eerste minister die met de begroting naar de raad voor cultuur is gestapt, goed beseffend dat dat heel delicaat is.

Er werd afgesproken om in het kader van de Nederlandse Taalunie gezamenlijke initiatieven te nemen. De ontwikkeling van een gezamenlijk beleid moet echter wel steunen op een gelijkwaardige inbreng.

Mevrouw Marijke Dillen : Ik steun het initiatief van de boekenbon. Er moet echter over gewaakt worden dat de boekenbon enkel kan dienen voor het doel waarvoor hij bestemd is : het lezen bevorderen. De bons mogen niet worden gebruikt voor de aankoop van bijvoorbeeld video's of cd's.

Boekenbeurzen in scholen hebben, althans in het Antwerpse, enkel succes in die scholen waar de kinderen van huis uit al voldoende gestimuleerd worden om te lezen. In scholen met veel kansarmen worden geen boekenbeurzen georganiseerd. Hierover moet overleg gepleegd worden met het departement Onderwijs.

Minister Bert Anciaux : Ik ben het eens met mevrouw Dillen. Ik kan in dit verband verwijzen naar mijn antwoord op de vraag om uitleg van de heer Martens van vanmorgen, over de samenwerking tussen de departementen Cultuur en Onderwijs.

Op de scholen zouden leerkrachten kunnen worden vrijgesteld als cultuurconsulent. Natuurlijk moeten er ook andere maatregelen worden genomen om de dualiteit weg te werken.

Ik begrijp de opmerking van de voorzitter over het Mexicaans leger. Ik streef er echter naar om op het terrein te komen tot een generaal staf, in plaats van een Mexicaans leger.

De verslaggever,

Dany VANDENBOSSCHE

De voorzitter,

Jos STASSEN

BIJLAGE

MIDDELEN VOOR DE LEESCULTUUR EN DE LETTEREN

OVERZICHT

45.4

- 12.20 Uitgaven voor de aankoop van letterkundige werken en boeken en tijdschriften over kunst
- 12.23 Allerhande uitgaven ter bevordering van de lezingen
- 33.01 Subsidies voor culturele en kunstkritische boeken, tijdschriften en andere uitgaven
- 33.03 Subsidies voor herdenkingen van Vlaamse klassieke literaire auteurs
- 33.06 Subsidies aan de Stichting Ons Erfdeel
- 33.10 Subsidies Nationaal Fonds voor de Letterkunde
- 33.20 Subsidies voor kunstkritische en artistieke tijdschriften
- 33.21 Subsidies aan projecten in het kader van leesbevordering en ter bevordering van leescultuur
- 34.01 Subsidies voor honoraria van Nederlandstalige toneelauteurs (voorheen 'Subsidies aan auteurs en vertalers van literaire werken)
- 34.02 Subsidies voor de toekenning van Vlaamse cultuurprijzen voor literatuur
- 41.02 Dotatie aan het Vlaams Fonds voor de Letteren

45.5

- 12.22 Allerhande uitgaven m.b.t. internationale samenwerking
- 33.04 Subsidies met betrekking tot internationale culturele uitstraling
- 33.05 Subsidies met betrekking tot internationale culturele samenwerking

	1999	2000	2000 (na BC)	2001
45.4				
12.20	02,90	00,90	00,90	00,90
12.23	11,40	00,00	00,00	00,00
33.01	14,20	29,70	22,00	24,00
33.03	09,00	00,00	00,00	00,00
33.06	00,00	16,70	16,70	29,00
33.10	02,00	00,00	00,00	00,00
33.20	53,20	10,70	13,00	00,00
33.21	00,00	10,30	15,70	25,70
34.01	33,20	03,00	03,00	03,00
34.02	01,50	01,00	01,00	01,50
41.02	23,00	130,80	130,60	145,60
45.5				
12.22	07,35	02,20	02,20	03,75
33.05	15,20	07,70	11,70	12,00
Totaal	172,95	213,00	216,80	245,45